



Õiguskantsler

Värner Lootsmann  
linnapea  
Loksa Linnavalitsus  
linn@loksa.ee

Teie 23.10.2014 nr 9-5/765/2014-1

Meie 04.03.2015 nr 7-5/141077/1500984

**Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgmiseks  
Lapse perest eraldamine ning lapse ja vanema suhtlusõiguse piiramine**

Austatud härra Lootsmann

[ ]

**Olles avaldusalust asja analüüsinud, leian, et Loksa Linnavalitsus:**

- 1) rikkus avaldaja põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet, kuna pöördus kohtu poole enam kui kuu pärast lapse perest eraldamist, mitte viivitamata, nagu näeb ette perekonnaseaduse (PKS) § 135 lg 4 teine lause;
- 2) rikkus avaldaja ja tema tütre põhiõigust perekonnaelu puutumatusel, täpsemalt PKS § 143 lõikes 1 sätestatud suhtlemisõigust, kui piiras mitme kuu vältel avaldaja ja tema tütre suhtlemist kohtu loata.

Eeltoodust lähtudes teen Teile ettepaneku luua võimalused avaldaja ja tema tütre suhtlemiseks, osutades neile selles igakülgset kaasabi, või kui Te leiate, et avaldajaga suhtlemine on vastuolus lapse huvidega, pöörduda kohtu poole avaldaja ja tema tütre suhtlusõiguse piiramiseks.

**Soovitan Teil ka edaspidi:**

- 1) osutada igakülgset kaasabi linna eestkostel olevatele perekonnast eraldatud lastele ja nende vanematele suhtlemise korraldamisel ja perekondlike sidemete hoidmisel. Juhtudel, kus lapse ja vanema suhtlemine on Teile hinnangul vastuolus lapse huvidega, soovitan Teil pöörduda kohtu poole suhtlusõiguse piiramiseks;
- 2) juhtudel, kus Te eraldate lapse perekonnast enne kohtumäärust, esitada viivitamata kohtule avaldus vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes;
- 3) lapse elukorraldust mõjutavaid otsuseid ja nende tagajärgi lastele selgitada, arvestades nende arengutaset ja arusaamisvõimet.

**Palun Teil mulle võimalusel vastata hiljemalt 30.03.2015, kuidas Te mu ettepanekut ja soovitusi täitma asusite.**

Järgnevalt toon välja avalduse lahendamisel olulised faktilised asjaolud ja asjasse puutuvad õigusnormid. Seejärel käsitlen põhjuseid, miks ma eelnimetatud järeldusele jõudsin ja ettepanekud ning soovitusel tein.

## I Menetluses olulised asjaolud

[ ]

## II Õiguslik regulatsioon

Põhiseaduse (PS) § 27 lg 1 sätestab, et perekond on riigi kaitse all. Kõnealune norm tagab esiteks igapäevase õiguse riigi positiivsele tegevusele perekonnaelu kaitsmisel. Teiseks annab PS § 27 lg 1 põhiõiguse kandjale ka õiguse oodata, et riik ei sekkuks tema perekonnaellu, st kohustab riiki hoiduma perekonnaellu sekkumisest.<sup>1</sup>

PS § 27 lg 3 on vanemlikku põhikohustust sisaldav säte, mis paneb vanematele kohustuse hoolitseda oma laste eest ja kasvatada neid. See põhiseaduslik kohustus teenib eelkõige laste huve, tagades nende õiguse saada oma vanematelt hoolitsust. Seejuures on oluline esile tuua ka kõnealuse normi tõrjeõiguslik aspekt, mis väljendub lapse õiguses nõuda, et riik ei sekkuks vanemliku põhikohustuse täitmisesse ehk ei takistaks vanemal täita lapse ees oma vanemlike kohustusi.

PS § 27 lg 4 sätestab perekonna sisemise kaitse – õiguse sellele, et riik näeks ette regulatsioonid, mis võimaldaks tagada vanemliku kohustuse täitmist, ja kaitseks lapsi vanemate kohustuste rikkumise eest. PS § 27 lõikest 4 tuleneb põhiõiguse kandja subjektiivne õigus saada riigilt kaitset. Sellele põhiseaduslikult kaitstud positsioonile saab isik tugineda juhul, kui riik jätab oma kaitsmiskohustuse täitmata.<sup>2</sup> Riigi all on silmas peetud ka kohaliku omavalitsust, kelle kohustuseks on tulenevalt PS §-st 3 järgida seadust ja PS §-st 14 õiguste ja vabaduste tagamine.

Lapse õigust perekonnaelu puutumatusse rõhutab ka ÜRO lapse õiguste konventsioon (LÕK). Tulenevalt LÕK art 7 lõikest 1 on lapsel õigus tunda oma vanemaid. Seda ka juhul, kui laps on vanemast lahutatud, mil tal on LÕK art 9 lõikest 3 tulenevalt õigus säilitada vanemaga regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt, kui see ei ole vastuolus lapse huvidega.

Hooldusõiguse, seadusliku esindamise, eestkoste ja suhtlusõiguse teostamise ja piiramisega seotud küsimusi reguleerib ennekõike 1.07.2010 jõustunud perekonnaseadus. Hooldus- ja suhtlusõigust puudutavaid sätteid on ka sotsiaalhoolekande seaduses ja lastekaitse seaduses, kuid nendes seadustes hooldus- ja suhtlusõiguse kohta sätestatud tuleb rakendada koostöös perekonnaseadusega.

PKS § 116 kasutab mõistet „vanema hooldusõigus“. Vanema hooldusõigus tähendab, et vanemal on kohustus ja õigus hoolitseda oma alaealise lapse eest. Vanema hooldusõigus hõlmab õigust hoolitseda lapse isiku eest (*isikuhoidus*) ja õigust hoolitseda lapse vara eest (*varahoidus*) ning õigust otsustada lapsega seotud asju. Hooldusõiguslik vanem on PKS § 120 lõikest 1 tulenevalt lapse seaduslik esindaja.

<sup>1</sup> Tõrjeõiguse perekonnaelu puutumatusse näol näeb üldnormina ette ka PS § 26, kuid PS §-i 27 tuleb käsitleda kui kõrgemat kaitset tagavat erinormi.

<sup>2</sup> O. Kask, U. Lõhmus, K. Jaanimägi jt. Kommentaarid §-le 27. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 2012, § 27, kumm 28, 28.1, 30.1, 30.2 ja 37.2. Kätesaadav: [www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-27/](http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-27/).

Vastavalt PKS § 118 lõikele 1 peavad vanemad hooldusõigust teostades pidama silmas lapse igakülgselt heaolu. Kui aga vanemad seavad oma tegevuse või tegevusetusega ohtu lapse heaolu, rakendab kohus PKS § 134 lõike 1 alusel ohu ärahoidmiseks vajalikke abinõusid. Seejuures saab kohus vajadusel vanema hooldusõigust piirata, peatada või ära võtta.

Iga isik, sh valla- või linnavalitsuse ametnik, kellel on andmeid ohustatud lapse kohta, on kohustatud sellest PKS § 134 lõike 2 järgi kohtule teatama. Üksnes juhul, kui lapse jätmine perekonda ohustab lapse tervist või elu, võib valla- või linnavalitsus PKS § 135 lõike 4 järgi lapse perekonnast eraldada enne kohtumäärust. Sellisel juhul peab valla- või linnavalitsus viivitamata esitama kohtule avalduse vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes.

Eelnevast nähtub, et vanemate hooldusõigust oma lapse suhtes võib piirata, peatada või ära võtta üksnes kohus. Erandlikel juhtudel (s.o „ohustab lapse tervist või elu“) võib valla- või linnavalitsus küll eraldada lapse enne kohtumäärust, kuid sellisel juhul lasub valla- või linnavalitsusel kohustus esitada viivitamata kohtule avaldus vanema õiguste piiramiseks. Lapse perest eraldamist ei saa võrdsustada vanemate hooldusõiguse ära võtmisega.

PKS § 171 lõike 1 järgi võib kohus määrata lapsele eestkostja üksnes siis, kui lapsel ei ole esindusõiguslikku vanemat või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha. PKS § 176 lõike 1 järgi täidab kohalik omavalitsus lapse eestkostja ülesandeid kuni eestkostja määramiseni, kuid ka seda üksnes juhul, kui eestkoste seadmise eeldused on täidetud, ehk juhul, kui lapsel ei ole esindusõiguslikku vanemat või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha. Juhul kui vähemalt ühel lapse vanemal on esindusõigus, lapsele eestkostjat määrata ei saa, samuti ei saa kohalik omavalitsus sel juhul asuda täitma lapse eestkostja ülesandeid PKS § 176 lõike 1 alusel.

Juhul kui eestkoste seadmise eeldused ei ole täidetud, saab kohalik omavalitsus tegutseda vaid SHS § 25 lg 2 alusel (st korraldada perest eraldatud lapse hooldamist ja kasvatamist), kuid tegemist ei ole eestkostja ülesannete täitmisega PKS § 176 lõike 1 tähenduses.<sup>3</sup>

Suhtlusõigus on hooldusõigusest eraldiseisev instituut ja ei sõltu sellest, kas vanemal on hooldusõigus või mitte.<sup>4</sup> Vastavalt PKS § 143 lõikele 1 on lapsel õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga, mõlemal vanemal on lisaks õigusele ka kohustus lapsega suhelda. Tulenevalt PKS § 143 lõikest 3, saab suhtlusõigust piirata või selle teostamist lõpetada üksnes kohus, kui see on lapse huvides. Seega, kui kohus on vanema hooldusõigust piiranud või selle ära võtnud, otsustamata samas midagi lapse ja vanema suhtluse osas, on lapsel ja vanemal endiselt õigus omavahel suhelda.

1993. aastal jõustunud LaKS § 64 lõikes 1 on sätestatud üldine põhimõte, mille järgi abistataval lapsel on õigus kontaktile vanemate ja lähedaste sugulastega, välja arvatud juhul, kui see on ohtlik lapse tervisele ja arengule või seab ohtu hooldajate või hooldusasutustes teiste laste või personali turvalisuse. Nimetatud säte on kooskõlas lapse õiguste konventsioonis sätestatud põhimõtetega ning ka perekonnaseaduses suhtlusõiguse kohta sätestatuga<sup>5</sup>.

<sup>3</sup> Kui valla- või linnavalitsus ei ole lapse eestkostja ega täida eestkostja ülesandeid, vaid tegutseb SHS § 25 lg 2 alusel, ei ole tal lapse isikuhooldus- ega varahooldusõigust. Samuti ei ole valla- või linnavalitsus sel juhul lapse seaduslik esindaja. Vt ka õiguskantsleri 11.07.2013 kiri nr 18-2/130893/1303129 justiitsministrile, p 10 ja 13. Kättesaadav: [oiguskantsler.ee/et/seisukohad/seisukoht/arvamus-eelnou-le-perekonnaseaduse-muutmise-seaduse-eelnou](http://oiguskantsler.ee/et/seisukohad/seisukoht/arvamus-eelnou-le-perekonnaseaduse-muutmise-seaduse-eelnou).

<sup>4</sup> Perekonnaseaduse algataja seletuskiri, lk 35. Kättesaadav Riigikogu kodulehel: [www.riigikogu.ee](http://www.riigikogu.ee).

<sup>5</sup> PKS § 143 sätestab lapse ja vanema suhtlusõiguse, kuid näeb ette ka võimaluse suhtlusõigust piirata, kui piiramine on lapse huvides.

LaKS § 64 lõikeid 2 ja 3 tuleb rakendada koostoimes PKS §-iga 143. Kui LaKS § 64 lõiked 2 ja 3 annavad sotsiaaltalitusele ja hooldusasutusele õiguse teatud tingimustel piirata kontakti lapse ja tema vanemate vahel ning õiguse jätta lapse asukoha tema vanematele või lähedastele sugulastele teada andmata, siis perekonnaseaduse sätted näevad ette, et üldjuhul võib lapse ja vanema suhtlusõigust piirata üksnes kohus. Hoolekandetasutus või muu asutus, kelle hoole all laps on, võib teatud situatsioonides lapse ja vanema konkreetset kohtumist mitte lubada, kuid seda üksnes juhul, kui kohtumine konkreetsetes olukorras seaks lapse (või tema lähedased, asutuse töötajad, teised lapsed) ohtu, kuna vanem on nt alkoholi- või narkojoobes, käitub vägivaldselt vms<sup>6</sup>.

### III Õiguskantsleri seisukoht

Avaldusaluses asjas vajasisid vastust küsimused, kas Loksa Linnavalitsus järgis põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ja hea halduse tava (a) pöördudes vanemate hooldusõiguse piiramiseks kohtu poole enam kui kuu aega pärast lapse vanematest eraldamist; (b) lapse ja tema isa suhtlemise piiramisel.

#### *(a) Hooldusõiguse piiramine*

Avaldusest, Teie selgitustest ning kohtumaterjalidest nähtub, et Loksa Linnavalitsus pöördus antud juhul kohtu poole avaldaja ja tema lapse ema hooldusõiguse piiramiseks nende ühise lapse suhtes 41 päeva pärast lapse vanematest eraldamist<sup>7</sup>.

Selgitasite, et Loksa Linnavalitsus ei pöördunud viivitamata kohtu poole avaldaja hooldusõiguse piiramiseks, kuna kohtu jaoks dokumentide ettevalmistamine võttis aega. Samuti oli Teie sõnul kohtusse pöördumisega viivitamise põhjuseks lootus, et vanemad parandavad ennast ja seavad oma elu korda, misjärel nende hooldusõiguse piiramine ei oleks enam vajalik.

On igati arusaadav, et teatud juhtudel on lastel võimalik mõni aeg pärast eraldamist perre naasta<sup>8</sup>. Kuid olukorras, kus oht lapse elule ja tervisele ei ole mõni aeg pärast eraldamist möödas või ohu möödumiseks on vaja vanemate abistamiseks rakendada erinevaid meetmeid, ei ole lastel võimalik perre naasta. Sellisel juhul tuleb vanemate hooldusõigust laste suhtes piirata, et nad oma tegevuse või tegevusetusega ei seaks lapsi ohtu<sup>9</sup>.

Nagu ma eespool selgitasin, on vanema hooldusõiguse piiramise õigus ainult kohtul. Kui valla- või linnavalitsus on PKS § 135 lg 4 alusel lapse perekonnast eraldanud enne kohtumäärust, peab valla- või linnavalitsus viivitamata esitama kohtule avalduse vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes. Oma vastuses märkiste ka ise, et Te ei pöördunud kohtu poole viivitamata, nagu seadus ette näeb, seega möönsite seaduse nõuete rikkumist antud juhul.

<sup>6</sup> Tegemist on siiski ühekordse kaalutusotsusega olukorras, kus kohus ei ole lapse ja vanema suhtlusõigust piiranud, kuid vanemast lähtub konkreetsetes situatsioonides oht. Vt ka Õiguskantsleri Kantselei. Asenduskoduteenuse analüüs. Tallinn, 2013. Lk 60-61. Kättesaadav: [lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse\\_analuus\\_0.pdf](http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse_analuus_0.pdf).

<sup>7</sup> [].

<sup>8</sup> Nt juhtudel, kus oht lapse elule või tervisele oli ajutine ja vanemad suudavad üldjuhul lapsele turvalist arengukeskkonda pakkuda.

<sup>9</sup> Seejuures ei ole KOVi ainsaks võimaluseks taotleda kohtult vanemate hooldusõiguse täielikku äravõtmist. Kohalikul omavalitsusel on pärast lapse perest eraldamist võimalik taotleda erinevaid hooldusõiguse piiranguid, nt õigust määrata lapse viibimiskohta teatud aja jooksul, õigust otsustada lapse tervisesse või haridusse puudutavaid küsimusi, paluda, et kohus kohustaks vanemaid järgima KOVi hooldusjuhiseid jne. Vt täpsemalt PKS § 134 lõiked 1, 3 ja 4.

Tahan selgituseks veel lisada, et 41 päeva pärast lapse perest eraldamist kohtusse pöördumist ei saa kindlasti lugeda seaduses nõutud viivitamata pöördumiseks. Nt enne kehtiva perekonnaseaduse redaktsiooni jõustumist kehtinud perekonnaseaduse § 53 lõike 2 järgi pidi eestkostetasutus esitama kohtusse lapse äravõtmise või vanema õiguste äravõtmise nõude 10 päeva jooksul. Perekonnaseaduse uue redaktsiooniga ei tahtnud seadusandja kindlasti olemasolevat tähtaega pikendada, pigem anda vastupidise signaali, et materjalid peaksid kohtusse jõudma varasemast kiiremini. 1.01.2016 jõustuva lastekaitse seaduse § 33 lõike 2 järgi võib hädaohus oleva lapse perekonnast eraldada ja määrata tema viibimiskoha ning vajaduse korral lapse ja vanema suhtluskorra kuni 72 tunniks alates lapse perekonnast eraldamisest. Seega tuleb PKS § 135 lõikes 4 sätestatud nõuet viivitamata alates 1.01.2016 sisustada selliselt, et kohtusse tuleb pöörduda nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem kui 72 tundi laste eraldamisest.

Seega oleks Teil PKS § 135 lg 4 järgi tulnud antud juhul pöörduda kohtu poole oluliselt varem, kui Te seda antud juhul tegite. Vanema hooldusõiguse piiramiseks kohtu poole pöördumine ei takista lapse vanemate abistamist ja toetamist, et aidata luua eeldusi lapse tagasipöördumiseks perekonda.

Kui Te oleksite lapse perest eraldamise järel pöördunud viivitamata kohtu poole avaldusega vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes, nagu seadus ette näeb, siis oleks Teil olnud võimalik kohtult taotleda lisaks hooldusõigusele ka suhtlusõiguse küsimuste lahendamist esialgse õiguskaitse korras kuni lahendi jõustumiseni põhikohtuasjas. Hooldus- ja suhtlusõiguse küsimuste lahendamine esialgse õiguskaitse korras oleks ehk aidanud ära hoida pikki vaidlusi avaldajaga lapsega suhtlemise ja lapse külastamise küsimustes.

**Eeltoodust lähtudes leian, et Loksa Linnavalitsus rikkus avaldaja põhiõigust perekonnaelu puutumatusel, täpsemalt PKS § 116 lõikes 2 sätestatud hooldusõigust, kui piiras kohtu loata vanemate hooldusõigust ja ei pöördunud pärast laste eraldamist viivitamata kohtu poole, nagu PKS § 135 lõike 4 ette näeb.**

*(b) Lapse ja vanema suhtlusõigus*

Lapsel ja vanemal on õigus omavahel suhelda. LÕK art 9 punkti 3 järgi on ühest või mõlemast vanemast lahutatud lapsel õigus säilitada regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt mõlema vanemaga, kui see ei ole lapse huvidega vastuolus<sup>10</sup>. Ka PKS § 143 lg 1 järgi on lapsel õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga.<sup>11</sup> Mõlemal vanemal on kohustus ja õigus suhelda lapsega isiklikult. Suhtlusõigus muutub lapsele eriti oluliseks vanemate tundmise tagatiseks, kui ta on vanematest eraldatud. Seetõttu peab kohalik omavalitsus perest eraldatud lapse ja tema vanemate sotsiaalhoolekande korraldamisel vastavalt SHS § 8 punktile 2 silmas pidama ka suhtlusõiguse tagamist.

<sup>10</sup> Kas isiklike suhete ja vahetu kontakti säilitamine vanematega on lapse parimates huvides, otsustab kohus PKS 143 lg 3 alusel.

<sup>11</sup> Perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu 55 SE III seletuskirjas on suhtlusõiguse kohta märgitud järgmist: „Paragrahv 143 näeb ette vanema ja lapse vastastikuse õiguse omavaheliseks suhtlemiseks. Vanema puhul nähakse ette ka põhimõtteline kohustus lapsega suhelda, samuti mitte takistada teisel vanemal lapsega suhtlemist. Kohus võib suhtlusõigusega seotud küsimusi otsustada lapse huvidest lähtudes (see võib sisuliselt tähendada suhtlusõiguse teostamise piiramist ühe või mõlema vanema jaoks); sellekohased kohtulahendid on siduvad ka kolmandate isikute jaoks. Suhtlusõigus ei eelda vanemale lapse isikuhooldusõiguse kuulumist, see õigus tuleneb juba lähedastest sugulussuhetest ning on ühtlasi osa lihasele vanemale kuuluvast põhiseaduslikust vanemaõigusest (põhiseaduse § 27). Seega on õigus lapsega suhelda üldreeglina ka vanemal, kellel puudub lapse suhtes hooldusõigus.“ Elektrooniliselt kättesaadav: <http://riigikogu.ee/>.

SHS § 25 lg 2 alusel korraldab valla- või linnavalitsus perest eraldatud lapse edasise elukoha, hooldamise ja kasvatamise, mistõttu on ta oluline lüli lapse ja vanemate vahel. SHS § 25 lg 6 rõhutab täiendavalt, et valla- või linnavalitsus osutab abi perekonnale, kellelt laps on ära võetud, et aidata luua eeldused lapse tagasipöördumiseks perekonda. Perest eraldatud lapse puhul on oluline jätkata sotsiaaltööd tema vanematega, et võimalusel säilitada lapse ja vanemate omavahelised suhted ning töötada lapse perre tagasipöördumise nimel, kui see on lapse huvides. Ent ka siis, kui pere taas ühendamine ei ole lapse huvides, võib sellegipoolest olla põhjendatud lapse ja vanemate suhtluse jätkumine asendushoolduse kestel. Lapsele on vanem oluline, olenemata milline ta on, isegi siis kui ta on tegutsenud vastuolus lapse parimate huvidega. Vanemaga suhete säilitamisel on oluline roll lapse arengus, identiteedi kujunemisel ning oma käekäiku puudutavate otsuste mõistmisel ja nende aktsepteerimisel.

Eelnevast ei saa loomulikult järeldada, et last võiks vastu tema tahtmist sundida vanemaga kohtuma või et vanema ja lapse suhtlemisõigust piirata ei saaks, kui see on lapse huvides vajalik. PKS § 143 lg 3 järgi võib kohus lapse huvides suhtlusõigust või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmist piirata või suhtlusõiguse teostamise või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmise lõpetada. Samuti võib kohus määrata, et laps suhtleb vanemaga või muu isikuga sobiva kolmanda isiku juuresolekul. Eelnevast nähtub selgelt, et suhtlusõiguse piiramise õigus on üksnes kohtul. Seejuures ei sõltu suhtlusõigus hooldusõiguse olemasolust.

Nagu eelnevalt märgitud, võib hoolekandeaustus või muu asutus, kelle hoole all laps on ja kes vastutab lapse turvalisuse eest, keelata ühekordselt vanemal lapse külastamise või muul moel suhtlemise (nt telefonikõne), kui vanemast lähtub oht lapsele, teistele lastele või asutuse töötajatele. Kui aga on vaja lapse ja vanema suhtlemisele seada püsivamaid piiranguid või tingimusi (nt asutuse töötaja või lastekaitse töötaja juuresolek, kindel kestus, sagedus vms), siis selliseid piiranguid on PKS § 143 lg 3 järgi õigustatud kehtestama üksnes kohus.

Arvestades, et PKS § 143 on võrreldes LaKS § 64 hilisem regulatsioon, tuleb põhimõttest *lex posterior derogat legi priori* lähtudes vastuolu korral rakendada hilisemat seadust, ehk PKS §-i 143. Arvestades lapse ja vanema suhtlusõiguse olulisust, selle kõrget kaitset põhiseaduses ja lapse õiguste konventsioonis ning seadusandja eesmärgi perekonnaseaduse muudatuste ettevalmistamisel<sup>12</sup>, tuleb asuda seisukohale, et püsivamaid piiranguid lapse ja vanema suhtlemisele on õigustatud kehtestama üksnes kohus.

Kui Teie hinnangul ei olnud antud juhul avaldaja ja lapse suhtlemine lapse huvides ja võis avaldada lapsele kahjulikku mõju, nagu olete märkinud oma vastuses teabe nõudmisele, oleksite pidanud viivitamata pöörduma kohtu poole avaldaja ja tema lapse suhtlusõiguse piiramiseks, mitte asuma suhtlust ise piirama<sup>13</sup>.

Kohtumaterjalidest ja Teie selgitustest nähtub, et Te ei pöördunud kohtu poole avaldaja ja tema lapse suhtlusõiguse piiramiseks<sup>14</sup> ega osutanud ka avaldajale ja tema lapsele kaasabi suhtlemise korraldamiseks ja perekondlike sidemete säilitamiseks.

**Eeltoodust lähtudes leian, et Loksa Linnavalitsus rikkus avaldaja ja tema tütre põhiõigust perekonnaelu puutumatusel, täpsemalt PKS § 143 lõikes 1 sätestatud suhtlemisõigust, kui piiras mitme kuu vältel avaldaja ja tema tütre suhtlemist kohtu loata.**

<sup>12</sup> Vt täpsemalt allmärkus nr 11.

<sup>13</sup> [ ]

<sup>14</sup> Sarnaselt hooldusõigusele, saab ka suhtlusõigust piirata osaliselt, s.t, et KOV ei pea tingimata taotlema suhtlusõiguse täielikku äravõtmist, vaid vastavalt vajadusele võib igal konkreetsel juhul taotleda kohtult, kas suhtlusaegade kindlaks määramist, lubada suhtlust kolmanda isiku juuresolekul vms.

Kuigi avaldaja seda küsimust ei tõstatanud, tahan lõpetuseks lühidalt peatuda lapsele tema elu puudutavate otsuste selgitamisel. Märkisite, et Loksa Linnavalitsuse ametnikud ei selgitanud lapsele pärast tema perest eraldamist eraldamise põhjuseid ega tema tulevikku puudutavaid küsimusi, kuna laps oli 4-aastane ja ei olnud Teie hinnangul võimeline neist küsimustest aru saama.

Arusaadavalt ei saa 4-aastasest lapsesse suhtuda samamoodi, kui täiskasvanusse või teismelisse lapsesse. Nõustun Teiega, et 4-aastasele lapsele ei ole võimalik nii keerulist olukorda selgitada sel määral nagu täiskasvanule ega ole alati võimalik avada kõiki nüansse. Kõikide detailide teadmine ei pruugi olla lapse parimates huvides. Olen siiski seisukohal, et ka 4-aastasel lapsel on õigus teada, millised muutused tema elus ees seisavad, miks ta ei saa enam elada koos oma vanematega, kui kaua selline elukorraldus kestab ning kuidas ta oma vanematega edasi suhelda saab. Need on perest eraldatud lapse jaoks olulised küsimused, millele ta vastuseid ootab. Ka 4-aastasele lapsele on võimalik tema arengutaset ja arusaamisvõimet arvestades olukorda selgitada.

**Seega soovitan Teil edaspidi lapse elukorraldust oluliselt mõjutavaid otsuseid lastele selgitada, arvestades nende arengutaset ja arusaamisvõimet.**

Lugupidamisega

*/allkirjastatud digitaalselt/*

Nele Parrest  
õiguskantsleri asetäitja-nõunik  
õiguskantsleri volitusel

Andres Aru 693 8433  
Andres.Aru@oiguskantsler.ee